

POZDROWIENIA Z WARSZAWY

GREETINGS FROM WARSAW

Wszystkie pocztówki pochodzą ze zbiorów Archiwum Państwowego m.st. Warszawy
All postcards are from the collections of the State Archive of the Capital City of Warsaw

Stowarzyszenie Przyjaciół Archiwum Państwowego m.st. Warszawy
Studio Reklamy i Wydawnictw **masz**

Wydanie III
Warszawa 2007

Copyright by Stowarzyszenie Przyjaciół Archiwum Państwowego m.st. Warszawy   ISBN 83-921836-1-4
Copyright by Studio Reklamy i Wydawnictw **masz**   ISBN 83-920564-1-8

Pozdrowienia z Warszawy

Przedwojenna Warszawa została uwieczniona na tysiącach pocztówek. Wiele z nich zachowało się do dziś. Prezentujemy 176 pochodzących ze zbiorów Archiwum Państwowego m.st. Warszawy. Nawet ta niewielka liczba pozwala poznać miasto, którego już w dużej części nie ma.

Warszawie, zamieszkałej przed 1939 r. przez 1 500 000 mieszkańców, II wojna światowa przyniosła unicestwienie substancji materialnej, kulturalnej i wypędzenie jej ludności. Zniszczona, spalona stolica Polski w 1945 r. była morzem gruzów. Jej odbudowa, którą prowadzono według powojennych, często ideologicznych założeń urbanistycznych, również przyniosła zmiany w wyglądzie miasta. Warszawa odrodziła się na nowo. Nie oznacza to jednak, że w dzisiejszej Warszawie nie można odnaleźć zrekonstruowanych elementów przedwojennego miasta. Przykładem tego jest Stare Miasto, wpisane w 1980 r. na listę światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego UNESCO.

Pocztówki zabiorą nas w podróż w przeszłość po skwerach, parkach, ulicach, teatrach, budynkach – które zachowały się już tylko na nich. Neogotycka, neorenesansowa, secesyjna, modernistyczna architektura głównych ulic – Krakowskiego Przedmieścia, Al. Jerozolimskich, Nowego Świata, Marszałkowskiej – nadawała miastu wygląd europejskich metropolii. Ale nie tylko architektura świadczyła o wyjątkowym kolorycie miasta. To także życie

codzienne, ludzie, handel, kultura, sztuka, rozrywka, czy wreszcie przyroda decydowały o specyficznym klimacie przedwojennej Warszawy. Bo jak tu nie wspomnieć o Wiśle, rzece, która nie była tylko szlakiem komunikacyjnym, transportowym. Nad nią mieściły się przecież liczne plaże, kąpieliska, przystanie sportów wodnych. Wisłą pływano statkami wycieczkowymi na Bielany, gdzie tłumy warszawiaków w dni świąteczne urządzały pikniki. To wreszcie nad Wisłą stanął pomnik Syreny – herbu Warszawy, symbolizującego jej żywotność i związek z rzeką.

Dzięki pocztówkom możemy cofnąć się w czasie i wybrać na spacer po przedwojennej Warszawie. Odwiedzając stolicę Polski dziś, możemy zobaczyć w niej elementy ciągłości tradycji, a także zmiany zaszłe w ciągu 60 lat po zakończeniu II wojny światowej. Porównanie obu Warszaw będzie na pewno interesującym przeżyciem.

Ryszard Wojtkowski

Dyrektor Archiwum Państwowego m.st. Warszawy

Danuta Skorwider-Skiba

Prezes Stowarzyszenia Przyjaciół
Archiwum Państwowego m.st. Warszawy

Greetings from Warsaw

Prewar Warsaw was enshrined in thousands of postcards. Many of them have survived to this very day. This is a presentation of 176 from the collections of the State Archive of the Capital City of Warsaw. Even this tiny number makes it possible to become familiar with a city whose bulk no longer exists.

Warsaw had a population of 1,300,000 prior to the year 1939. World War II brought with it destruction of material and cultural tissue as well as the expulsion of its residents. In 1945, the destroyed and burned capital of Poland was a sea of rubble. Its reconstruction, often conducted in accordance with postwar frequently ideological guidelines also brought changes to the image of the city. Warsaw was reborn. This in no way means that it is impossible to find reconstructed fragments of the prewar city. An example of this is the Old Town that was entered onto the UNESCO World Cultural and Natural Heritage List in 1980.

The postcards will take us on a trip back in time to the squares, parks, streets, and theaters that survive only on them. The neo-Gothic, neo-Renaissance, Art Nouveau, and Modern architecture of the main streets-Krakowskie Przedmieście [Cracow Faubourg], Al. Jerozolimskie, Nowy Świat [New World], and Marszałkowska-endowed the city with the look of a European metropolis. But it was not only the architecture that bore witness of the exceptional color of the city. It was also day-to-day lives, the people, commerce, culture, art, entertainment, and even nature itself that

defined that specific climate of prewar Warsaw. After all, it is unthinkable not to mention the Vistula River, which was so much more than a transportation route. Its banks hosted numerous beaches, bathing areas, and water sport facilities. Tour boats navigated the Vistula to Bielany, where throngs of Warsaw's citizens went picnicking during holidays. Moreover, it is overlooking the Vistula that there stands the monument to the Mermaid, Warsaw's coat-of-arms symbolizing its tenacity and links with the river.

It is thanks to postcards of the city that we can go back in time and stroll through prewar Warsaw. Visiting Poland's capital today, we can identify aspects of the continuity of tradition as well as the changes that have occurred over the sixty years in the wake of the end of World War II. The comparison of the two Warsaws will certainly prove an interesting experience.

*Ryszard Wojtkowski
Director of the State Archive of the Capital City of Warsaw*

*Danuta Skorwider-Skiba
President of the Society of Friends
of the State Archive of the Capital City of Warsaw*

[1]

Dworzec lotniczy na Polu Mokotowskim,
dwudziestolecie międzywojenne

*Airport terminal building in Mokotowskie Field,
the twenty-year interwar period*

[2]

Dworzec Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej, po 1900 r.

Warsaw-Vienna Railroad Station, post-1900

Dworzec Warszawsko-Wiedeński.

[3]

Dworzec Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej,
przed 1910 r.

Warsaw-Vienna Railroad Station, pre-1910

7

[4]

Dworzec Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej,
Al. Jeruzolimskie, po 1913 r.

*Warsaw-Vienna Railroad Station,
Aleje Jeruzolimskie, post-1913*

[5]

Dworzec Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej,
przed 1915 r.

Warsaw-Vienna Railroad Station, pre-1915

Wreszcie – jak zanotowała prasa – w pogodną i upalną sobotę 14 czerwca 1845 roku nastąpił dzień otwarcia na razie na przestrzeni mil czterech [ok. 30 kilometrów] – drogi żelaznej warszawsko-wiedeńskiej.

Adam Słomczyński „Warszawskie to i owo”

At long last, as noted by the press, it was on a clear and hot Saturday on the 14th of June of the year 1845, that came the day of the opening of four miles [approximately 30 kilometers], for now, of the Warsaw-Vienna iron railroad.

*Adam Słomczyński “Warszawskie to i owo”
[Warsaw's this and that]*

[6]

Dworzec Wileński,
dwudziestolecie międzywojenne

*Vilnius Railroad Station,
the twenty-year interwar period*

9

[7]

Hotel Bristol, przed 1915 r.

Bristol Hotel, pre-1915

[8]

Hotel Europejski, przed 1908 r.

Europejski Hotel, pre-1908

[9]

Dworzec Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej,
przed 1915 r.

Warsaw-Vienna Railroad Station, pre-1915

[10]

Dworzec Petersburski, przed 1915 r.

St. Petersburg Railroad Station, pre-1915

[11]

Dworzec Petersburski, przed 1915 r.

St. Petersburg Railroad Station, pre-1915

[12]

Dworzec Petersburski, przed 1912 r.

St. Petersburg Railroad Station, pre-1912

[13]

Dworzec Kaliski, 1902 r.

Kalisz Railroad Station, 1902

[14]

Dworzec Kaliski, 1915r.

Kalisz Railroad Station, 1915

13

Powodzenie kolei od pierwszych chwil było ogromne. Budziła też podziw punktualność, z jaką pociągi przybywały do celu.

Adam Słomczyński „Warszawskie to i owo”

Pociągi pospieszne wychodziły zwykle późnym wieczorem, kurier do Wiednia przez Trzebinę-Granicę o jedenastej czterdzieści, [...]. Poczekalnia I i II klasy przed odjazdem takiego pociągu we właściwym sezonie bywała szczególnie nabita.

Jadwiga Waydel-Dmochowska „Dawna Warszawa”

The success of the railroad was enormous from its very first moments. It also stirred wonder due to the punctuality with which the trains arrived at their destinations.

Adam Słomczyński “Warszawskie to i owo”
[Warsaw's this and that]

Express trains usually arrived in the late evening, the courier to Vienna via Trzebinia-Granicia at eleven-forty, [...]. The 1st and 2nd class waiting rooms were completely packed prior to the departure of such trains in season.

Jadwiga Waydel-Dmochowska “Dawna Warszawa”
[Old Warsaw]

[15]
Rynek Starego Miasta od Zapiecka,
przed 1929 r.

*Old Town Market Square as seen from
Zapiecek Street, pre-1929*

[16]
Rynek Starego Miasta, przed 1929 r.

Old Town Market Square, pre-1929

WARSZAWA: Ul. Wąski Dunaj; na St. Miście
VARSOVIE: Rue Wąski Dunaj (Ancienne Ciel) Fot. J. Wołyński

[17]

Wylot ul. Wąski Dunaj
na Rynek Starego Miasta, przed 1929 r.

*Passage of Wąski Dunaj Street
to the Old Town Market Square, pre-1929*

15

[18]

Targowisko na Ryнку Starego Miasta, przed 1915 r.

Market on the Old Town Market Square, pre-1915

[19]
Targowisko na Rynku
Starego Miasta, 1902 r.

*Market on the Old Town
Market Square, 1902*

[20]

Kamienica Baryczków, przed 1918 r.

Baryczko burghers house, pre-1918

Targowisko, istniejące od niepamiętnych czasów na Szerokim Dunaju, w roku 1933 zostało zamknięte. Została na swoim miejscu kamieniczka nr 5 będąca pod koniec XVIII wieku własnością szewca-pułkownika Kilińskiego, [...]. Zniknęły stragany i kramy, w których staromiejska ludność zaopatrywała się w porze przedpołudniowej w warzywa, [...].

Franciszek Galiński „Gawędy o Warszawie”

The market on Szeroki Dunaj, in existence since time immemorial, was closed in 1933. The house at No. 5, at the end of the 18th century the property of shoemaker and colonel Kiliński, remained in its place, [...]. Stalls and stands, where the denizens of the Old Town bought their produce in the hours before noon, disappeared, [...].

Franciszek Galiński „Gawędy o Warszawie” [Tales of Warsaw]

[21]

Stare Miasto, ul. Brzozowa, przed 1915 r.

Old Town, Brzozowa [Birch] Street, pre-1915

[22]

Stare Miasto, ul. Rycerska, przed 1929 r.

Old Town, Rycerska [Knight] Street, pre-1929

[23]

Stare Miasto, Kamienne Schodki,
przed 1929 r.

*Old Town, Kamienne Schodki [Stone Steps],
pre-1929*

[24]

Stare Miasto, Kamienne Schodki,
dwudziestolecie międzywojenne

*Old Town, Kamienne Schodki [Stone Steps],
the twenty-year interwar period*

Gdy kwitła wiosna wesoła,
Szedłem na Schodki od Celnej
Lub Schodki z Krzywego Koła.
Wiążąc marzenia rozprysłe
W młodzieńczych piosnek mych zwrotki,
Z was wyfruwałem nad Wisłę,
Kochane Kamienne Schodki.

Artur Oppman „Kamienne Schodki” [w:]
„Wiersze o Starym Mieście”

*As the spring bloomed merrily,
I walked the Steps from Customs Lane
Or the Steps from Crooked Bend.
Linking dreams long departed
In the youthful song of my verses,
It is from you that I flew over the Vistula,
Dearest Steps of Stone.*

Artur Oppman “Kamienne Schodki” [Stone
steps] in “Wiersze o Starym Mieście”
[Poems of the Old Town]

[25]
Stare Miasto, Szeroki Dunaj,
dwudziestolecie międzywojenne

*Old Town, Szeroki Dunaj Street,
the twenty-year interwar period*

[26]

Wieża katedry św. Jana, po 1911 r.

Tower of St. John's cathedral, post-1911

[27]

Portal katedry św. Jana, lata 20. XX w.

Portal of St. John's cathedral, 1920s

Na pierwszej karcie księgi starej –
Starego Miasta raptularze:
Królewski posąg, wieża Fary,
Latosich murów zrąb przy Farze,
Dalej mieszczkańskich domków szereg,
Stoją ku rzece obrócone

Kazimierz Laskowski „Warszawa” [w:]
„Warszawa twoje miasto. Antologia”

*On the very first page of the old book
–Annals of the Old Town:
The King's statue, the parish church tower,
This year's walled structure near the church,
Then a row of burghers' houses,
Turned towards the river*

*Kazimierz Laskowski “Warszawa” [Warsaw]
in “Warszawa twoje miasto. Antologia”
[Warsaw, your city. An anthology]*

[29]

Sień kamienicy Fukierów, lata 20.

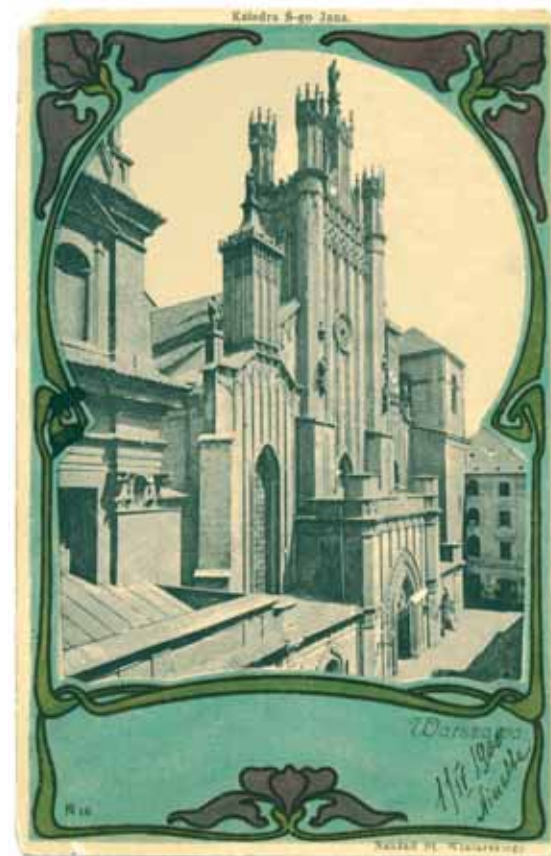
Vestibule of the Fukier burghers house, 1920s

[28]

Fasada katedry św. Jana, 1900 r.

Facade of St. John's cathedral, 1900

[29]

Sień kamienicy Fukierów, lata 20.

Vestibule of the Fukier burghers house, 1920s

[30]

Ulica Kanonia, przed 1912 r.

Kanonia Street, pre-1912

[31]

Plac Zygmunta [pl. Zamkowy],
przed 1915 r.

*Sigismund Square [Castle Square],
pre-1915*

[32]

Kolumna Zygmunta,
dwudziestolecie międzywojenne

*Sigismund's Column,
the twenty-year interwar period*

WARSZAWA. Kolumna Zygmunta na dl. Zamkowym.
VARSOVIE. La Colonne du Roi Sigismund.

[...] jest u nas kolumna w Warszawie
Na której usiadają podróżne żurawie.

Juliusz Słowacki „Uspokojenie”

Zamek Królewski góruje monarcho
nad tarasowym pełnym drzew ogro-
dem i stoi w zadumie, jak gdyby
marzył o umarłych czasach;

Artur Oppman „Moja Warszawa”

[...] there is this column in Warsaw
On which traveling cranes rest.

Juliusz Słowacki “Uspokojenie”
[Calm]

*The Royal Castle towers like a mon-
arch over the treeñfilled terraces
of the garden and stands, contem-
plating, as if dreaming of times long
dead;*

Artur Oppman “Moja Warszawa”
[My Warsaw]

[33]

Plac Zamkowy, widok na zabudowę
ul. Podwale, ok. 1933 r.

Castle Square, view of the building on
Podwale Street, ca. 1933

[34]

Tarasy Zamku Królewskiego, 1915 r.

Terraces of the Royal Castle, 1915

[35]

Plac Zamkowy, widok od Krakowskiego
Przedmieścia, przed 1908 r.

*Castle Square, view from the Cracow
Faubourg, pre-1908*

[36]

Krakowskie Przedmieście, przy pl. Zamkowym,
dwudziestolecie międzywojenne

*Cracow Faubourg Street, near Castle Square,
the twenty-year interwar period*

[37]

Krakowskie Przedmieście, przed 1915 r.

Cracow Faubourg, pre-1915

[...] przy rogu Krakowskiego Przedmieścia i ul. Koziej, [...] istniała mała kawiarenka Brzezińskiej, jedna z dwu, w których były gazety krajowe i zagraniczne. [...] Przez długie lata potem mieściła się tu cukiernia Botta i Clotina.

Franciszek Galiński „Gawędy o Warszawie”

Pod stopami naszymi biegnie łukowato zagięte ku Wiśle Krakowskie Przedmieście. Pod nami Kopernik z globusem w rękę, jakby z tęsknotą spogląda ku górze – dalej szeregi domów, a dalej jeszcze, na końcu ulicy, król Zygmunt z mieczem i krzyżem [...].

Henryk Sienkiewicz „Felietony warszawskie” 1873-1882

[...] on the corner of the Cracow Faubourg and Kozia [Goat] Street, [...] there was the tiny Brzezińska cafe, one of two, where they had papers from home and abroad. [...] Many years later, it was home to the Bott & Clotin confectionery shop.

Franciszek Galiński “Gawędy o Warszawie” [Tales of Warsaw]

Under our feet runs the Cracow Faubourg arching out towards the Vistula. Below us is Copernicus with globe in hand gazing at the heavens seemingly with longing. Further on are houses and, at the end of the street, King Sigismund with his sword and cross [...].

Henryk Sienkiewicz “Felietony warszawskie” 1873-1882
[Editorials on Warsaw 1873-1882]

[38]

Krakowskie Przedmieście, przed 1915 r.

Cracow Faubourg, pre-1915

[39]

Krakowskie Przedmieście, widok na Sobór,
po 4.VIII.1915 r.Cracow Faubourg Street, view towards
the Eastern Orthodox church,
after August 4, 1915

[40]

Krakowskie Przedmieście, przed 1915 r.

Cracow Faubourg, pre-1915

[41]

Krakowskie Przedmieście,
koncert przed hotelem Bristol,
po 4.VIII.1915 r.

*Cracow Faubourg, concert in front of
the Bristol Hotel, after August 4, 1915*

[42]

Muzeum Przemysłu i Rolnictwa
przy Krakowskim Przedmieściu,
przed 1915 r.

*Museum of Industry and Agriculture on
the Cracow Faubourg, pre-1915*

30

[43]

Perspektywa Krakowskiego Przedmieścia
w kierunku pl. Zamkowego, przed 1908 r.

*Perspective view of the Cracow Faubourg
looking towards Castle Square, pre-1908*

[44]

Pomnik Adama Mickiewicza,
dwudziestolecie międzywojenne

*Adam Mickiewicz monument,
the twenty-year interwar period*

31

[45]

Pomnik Adama Mickiewicza,
dwudziestolecie międzywojenne

*Adam Mickiewicz monument,
the twenty-year interwar period*

[46]

Ulica Nowy Świat, przed 1915 r.

Nowy Świat [New World] Street, pre-1915

[47]

Ulica Nowy Świat, po 4.VIII.1915 r.

*Nowy Świat [New World] Street
after August 4, 1915*

Warszawa. Ul. Nowy Świat.

[48]

Ulica Nowy Świat w kierunku Krakowskiego Przedmieścia,
dwudziestolecie międzywojenne

*Nowy Świat [New World] Street towards the Cracow Faubourg,
the twenty-year interwar period*

Ulicę Nowy Świat – jakże słusznie! –
poświęcono szczęściu. Tu najwięcej kolektur,
najwięcej kin i fryzjerów damskich.

Maria Kuncewiczowa „Dylichans warszawski”

*Nowy Świat [New World] Street – rightly so! –
devoted to good fortune. The most bookmakers,
the most motion picture theaters,
the most women's hairdressers.*

Maria Kuncewiczowa “Dylichans warszawski”
[The Warsaw coach]

[...] poszedłem z macochą na Nowy Świat. I tu z punktu zaczęło się olśnienie. Przede wszystkim orgia światła na wystawach sklepów, w oknach cukierni przy wejściach do kin, których tu było cztery, restauracji i hoteli.

Zdzisław Kaliciński „O Starówce, Pradze i ciepokach”

[...] I went with my stepmother to Nowy Świat [New World] Street. I was dazzled immediately. Before me was an orgy of lights in all the storefronts, in the windows of confectioneries at the entrances to motion picture theaters, of which there were four, restaurants and hotels.

Zdzisław Kaliciński “O Starówce, Pradze i ciepokach”
[About the Old Town, Praga, and ciepoks]

[49]

Plac św. Aleksandra [ob. plac Trzech Krzyży], przed 1915 r.

St. Alexander Square [presently Three Cross Square], pre-1915

[50]

Plac Trzech Krzyży, widok
od Al. Ujazdowskich, przed 1929 r.

*Three Cross Square, view
from Aleje Ujazdowskie, pre-1929*

Na rogu Brackiej i placu Trzech Krzyży często stoi gromada zasłuchanych osób. Kucharki z koszami surowizn, damy w futrach, mężczyźni elegancy i mężczyźni obdarci [...]. Jakiś głos gromki, czasami tubalny, czasami metaliczny, raz basowy, raz cienki i kobiecy – gada coś w przestworzu [...]. Oczywiście: sklep z przyborami do radia i wielki głośnik za szybą.

Maria Kuncewiczowa „Dylichans warszawski”

A group of curiously attentive people often stands on the corner of Bracka Street and Three Cross Square. Cooks with baskets of raw products, dames in fur coats, elegant men, bums [...]. A voice, sometimes thunderous, sometimes blasting, sometimes metallic, now a bass, later high and womanly-something is talking into space [...]. Of course: a store with radio equipment and a huge loudspeaker mounted behind the window.

Maria Kuncewiczowa “Dylichans warszawski” [The Warsaw coach]

[51]

Kościół św. Aleksandra, widok od Al. Ujazdowskich,
dwudziestolecie międzywojenne

*Church of to. Alexander, view from Aleje Ujazdowskie,
the twenty-year interwar period*

[52]

Kościół św. Aleksandra, I poł. XIX w.
[wg grafiki J. Dietricha],
pocztówka wydana przed 1912 r.

*Church of to. Alexander, 1st half
of the 19th century [based on a drawing
by J. Dietrich], postcard published before 1912*

Warszawa. Sádzawka w Saskim Ogródie.

[53]

Sádzawka w Ogródie Saskim,
dwudziestolecie międzywojenne

*Pond in the Saxon Garden, the twenty-year
interwar period*

Nad drogą prowadzącą do teatru wznosił się niewielki pagórek, a na nim pawilon w stylu klasycznym. Mieścił się tam zbiornik dla wodociągu warszawskiego i woda stamtąd uchodziła za wyjątkowo smaczną.

Jadwiga Waydel-Dmochowska „Dawna Warszawa”

Over the road leading to the theater was a small hill crowned by a pavilion in the Classical style. In it was a tank for the Warsaw waterworks and the water from there was exceptionally tasty.

Jadwiga Waydel-Dmochowska “Dawna Warszawa” [Old Warsaw]

[54]

Główna aleja Ogródu Saskiego, widok od strony pałacu Saskiego, po 1905 r.

Main avenue in the Saxon Garden, view from the Saxon Palace, post-1905

Króla Augusta nie wstawił miecz,
Ni wielkich czynów blaski
Ale Warszawie dał piękną rzecz:
Uroczy Ogród Saski.
Tam śnił się młodym miłości sen,
Tam rój dziecięcy hasa,
Więc, gdy wspomnimy na ogród ten,
Nie przeklinajmy Sasa.

Artur Oppman „Moja Warszawa”

*King Augustus won no fame by the sword,
Nor great deeds done,
But it was from him that Warsaw received a thing of beauty,
The enchanted Saxon Garden,
It is there that the young dreamt the dream of love,
And swarms of children romp,
So when we remember this garden,
We know this Saxon will never be banished.*

Artur Oppman “Moja Warszawa” [My Warsaw]

Od strony placu ogród zamykał pałac Saski z łączącą jego dwa skrzydła kolumnadą, pod którą z czasem miał mieścić się grób Nieznanego Żołnierza. Przed kolumnadą, od strony ogrodu – duży żwirowy plac, z kwietnikiem pośrodku, na którym była skrytykowana tak ostro przez Prusa fontanna.

Jadwiga Waydel-Dmochowska „Dawna Warszawa”

The Saxon Palace, with its colonnade linking two wings, closed off the garden on the square side. As time passed, that colonnade was to provide a home for the Tomb of the Unknown Soldier. In front of the colonnade was a huge gravel square with flowers in the center and that fountain so pointedly criticized by Prus.

Jadwiga Waydel-Dmochowska “Dawna Warszawa” [Old Warsaw]

[55]

Ogród Saski, widok z głównej alei
na kolumnadę pałacu Saskiego,
dwudziestolecie międzywojenne

*Saxon Garden, view from the main avenue
toward the Saxon Palace colonnade,
the twenty-year interwar period*

[56]

Widok z głównej alei Ogrodu Saskiego na kolumnadę pałacu Saskiego i Sobór na placu Saskim, przed 1915 r.

View from the main avenue of the Saxon Garden towards the colonnade of the Saxon Palace and the Eastern Orthodox church on Saxon Square, pre-1915

[57]

Sadzawka i Wodociąg w Ogrodzie Saskim, przed 1908 r.

Pond and water tower in the Saxon Garden, pre-1908

[58]

Teatr Letni w Ogrodzie Saskim, przed 1915 r.

Summer theater in the Saxon Garden, pre-1915

Już noc zapadła: w Teatrze Letnim grają operę, a tłum bezpłatnych wielbicieli piękna zaklętego w dźwięki snuje się około fatalnych sztachetek. Jakiś namiętny meloman, wbity między dwa drzewa, surowe wejrzenie ciska na mnie, który szelestem nóg powazyłem się przypomnieć mu cały niesmak miejsc gratisowych.

Artur Międzyrzecki „Warszawa Prusa i Gierymskiego”

Night has already fallen: The Summer Theater is putting on an opera and the throng of free-booting lovers of beauty, enchanted into sound, is drifting around the awful pickets of the fence. Some engrossed music lover, squeezed between two tree trunks, throws a raw look at me, who, by rustling my feet, proved so audacious as to remind him of the whole distaste of what is free.

Artur Międzyrzecki “Warszawa Prusa i Gierymskiego” [The Warsaw of Prus and Gierymski]

[59]

Pomnik Fryderyka Chopina w Łazienkach Królewskich, dwudziestolecie międzywojenne

Fryderyk Chopin monument in Royal Łazienki Park, the twenty-year interwar period

Warszawa. Pomnik Chopina.

Warszawa. Pomnik Sobieskiego

[60]

Pomnik Jana III Sobieskiego
w Łazienkach Królewskich, ok. 1936 r.

*John III Sobieski monument
in Royal Łazienki Park, ca. 1936*

Warszawa. Fragment Parku w Łazienkach.

[61]

Fragment parku w Łazienkach Królewskich,
dwudziestolecie międzywojenne

*Fragment of the Royal Łazienki Park,
the twenty-year interwar period*

[62]

Pałac Na Wodzie w Łazienkach
Królewskich, przed 1905 r.

*Palace-on-the-Water in Royal
Łazienki, pre-1905*

Poszedłem do Łazienek. Park królewski stary
drzemał w słońcu i ciszy. Na zwierciadle wody
wsparłszy białe, w marmurze wykuwane schody,
pałac lśnił przez zielone gęstych drzew konary.

Jerzy Żuławski „Warszawa” [w:] „Warszawa twoje miasto. Antologia”

*It was in Łazienki. There, in an old royal quarter,
Asleep in the sun and silence, in the water's reflection,
Climb the white marble stairs,
And the palace shines through the thick tree crowns.*

Jerzy Żuławski “Warszawa” [Warsaw] in “Warszawa twoje miasto. Antologia”
[Warsaw, your city. An anthology]

[63]

Widok na staw w Łazienkach
Królewskich, przed 1908 r.

*View of the pond in Royal Łazienki
Park, pre-1908*

[64]

Teatr Na Wyspie w Łazienkach
Królewskich, przed 1915 r.

*Theater-on-the-Isle in Royal Łazienki Park,
pre-1915*

Za stawem Teatr Na Wyspie, o widowni w kształcie amfiteatru. Rozłożona w półkole, wznosi się wielkimi kamiennymi stopniami, u dołu i na górnym parapecie zdobnymi posągami wyobrażającymi Tragedię i Komedję oraz popiersiami szesnastu wielkich dramaturgów świata.

Jadwiga Waydel-Dmochowska „Dawna Warszawa”

Behind the pond is the Theater-on-the-Isle with the audience seating in the form of an amphitheater. Laid out in a semicircle it rises up with great stone steps decorated on the lower and upper parapets with statues depicting Tragedy and Comedy as well as the busts of sixteen great dramatists of the world.

Jadwiga Waydel-Dmochowska “Dawna Warszawa” [Old Warsaw]

[65]

Teatr Na Wyspie w Łazienkach
Królewskich, przed 1904 r.

*Theater-on-the-Isle in Royal
Łazienki Park, pre-1904*

[66]

Park Paderewskiego, „mała kaskada”,
dwudziestolecie międzywojenne

*Paderewski Park, the “Small Cascade”,
the twenty-year interwar period*

Warszawa. Park Paderewskiego.

[67]

Fragment parku Paderewskiego,
dwudziestolecie międzywojenne

*Fragment of Paderewski Park,
the twenty-year interwar period*

Przecinając szeroką, żwirowaną, ujętą w żywopłot drogę kołową,
wkraczało się pod sklepienie starych drzew. Panował tam
szmaragdowy cień i w dni powszednie zupełna cisza.

Jadwiga Waydel-Dmochowska „Dawna Warszawa”

*Cutting across a broad, gravel, hedge encased road, one entered
a vaulting of old trees. There, the shade was emerald in color and on
regular days complete silence.*

Jadwiga Waydel-Dmochowska “Dawna Warszawa” [Old Warsaw]

[68]

Staw w Parku Paderewskiego,
dwudziestolecie międzywojenne

*Pond in Paderewski Park,
the twenty-year interwar period*

Warszawa. Fragment Parku Paderewskiego.

WARSZAWA: Park Paderewskiego, — VARSOVIE: Parc Paderewski

Fot. J. Wołyński

[69]

Rzeźba tancerki w parku
Paderewskiego, przed 1929 r.

*The Dancer in Paderewski Park,
pre-1929*

Warszawa. Park Ujazdowski.

[70]

Park Ujazdowski,
dwudziestolecie międzywojenne

*Ujazdowski Park,
the twenty-year interwar period*

[71]

Staw w parku Ujazdowskim,
dwudziestolecie międzywojenne

*Pond in Ujazdowski Park,
the twenty-year interwar period*

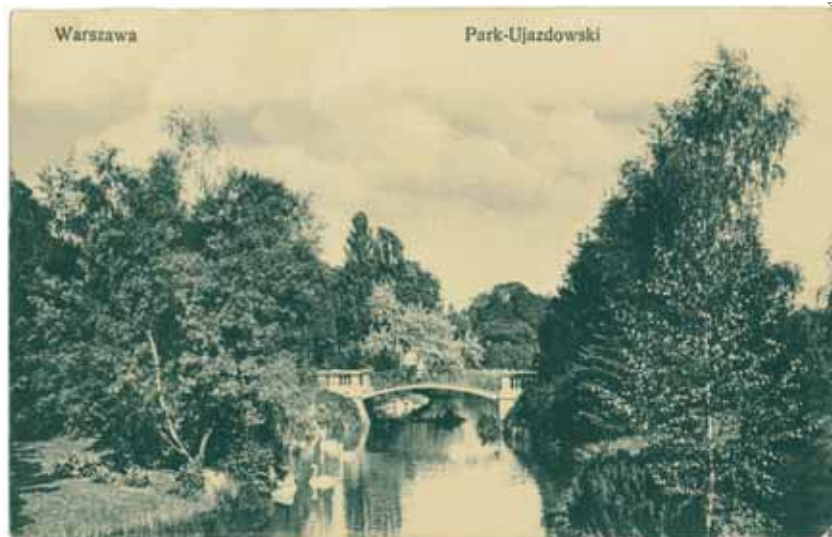
Warszawa. Ogród Ujazdowski.

[72]
Widokowy mostek
w parku Ujazdowskim, po 1910 r.

*Bridge viewpoint
in Ujazdowski Park, post-1910*

[73]

Aleja spacerowa w parku Ujazdowskim,
przed 1918 r.

*Strolling avenue in Ujazdowski Park,
pre-1918.*

[74]

Obserwatorium Astronomiczne
w Ogrodzie Botanicznym, przed 1929 r.

*Astronomical Observatory
in the Botanical Garden, pre-1929*

51

[75]

Park Praski, przed 1915 r.

Praga Park, pre-1915

[76]

Teatr Wielki, około 1900 r.

The Grand Theater, ca. 1900

Znany każdemu z warszawiaków od dzieciństwa, a przybyszowi do stolicy okazałością swą przede wszystkim rzucający się w oczy – gmach Teatru Wielkiego w Warszawie rozsiadł się, a raczej rozłożył majestatycznie przed wiekiem na splantowanych ogrodach Marywilu, [...].

Franciszek Galiński „Gawędy o Warszawie”

Known to each and every Warsaw citizen from childhood, and to each newcomer to the capital by its stature that cannot be missed – the Grand Theater of Warsaw sat itself, or rather laid itself down majestically in front of the planted gardens of Marywil, [...].

Franciszek Galiński “Gawędy o Warszawie” [Tales of Warsaw]

Warszawa. Teatr na Wyspie w Łazienkach.

[77]

Teatr Na Wyspie w Łazienkach Królewskich,
dwudziestolecie międzywojenne

*Theater-on-the-Isle in Royal Łazienki Park,
the twenty-year interwar period*

[78]

Teatr Wielki, przed 1905 r.

The Grand Theater, pre-1905

[79]

Gmach teatru Nowości, przed 1908 r.

*Nowości [Novelty] Theater building,
pre-1908*

Gmach teatru Nowości stał przy ulicy Długiej, od której odgradzało go podwórze i żelazne sztachety. Zewnętrznie przypominał teatry w mniejszych miastach Europy Zachodniej lub wielkich miejscowościach kuracyjnych. Zajeżdżało się tam również od ulicy Daniłowiczowskiej, [...].

Jadwiga Waydel-Dmochowska „Dawna Warszawa”

The Novelty Theater building stood on Długa [Long] Street, from which it was separated by a yard and iron pickets. On the exterior it was reminiscent of the theaters of the smaller towns or the larger spas of Western Europe. It could also be reached off Daniłowiczowska Street, [...].

Jadwiga Waydel-Dmochowska “Dawna Warszawa” [Old Warsaw]

[80]

Filharmonia, przed 1915 r.

Philharmonic Hall, pre-1915

55

Uroczystość otwarcia pierwszego sezonu koncertów w Filharmonii nastąpiła 5 listopada 1901 roku. Wziął w niej udział Ignacy Paderewski, któremu urządzono gorącą owację.

Jadwiga Waydel-Dmochowska „Dawna Warszawa”

The official opening of the premier season of concerts at the Philharmonic took place on November 5, 1901. Ignacy Paderewski was there, greeted by a heated ovation.

Jadwiga Waydel-Dmochowska “Dawna Warszawa” [Old Warsaw]

[81]

Filharmonia, przed 1908 r.

Philharmonic Hall, pre-1908

[82]

Teatr Polski, przed 1929 r.

Polski Theater, pre-1929

Zatrzymałem się przed schodami prowadzącymi w dół do kabaretu, jak do Hadesu, i oglądałem zdjęcia wydekoltowanych tancerek, wyfraczonych panów, śpiewaczek przybranych w piękne boa lub rajery. [...] Rozpoznawałem od razu Zulę Pogorzelską, Kazimierza Krukowskiego, Władysława Lawińskiego, Konrada Toma, Adolfa Dymśkę.

Zdzisław Kaliciński „O Starówce, Pradze i ciepokach”

I stopped in front of the stairs leading down to the cabaret, like into Hades, and gazed at the photographs of the dancers in their low-cut costumes, gentlemen in tuxedos, singers adorned by beautiful boas and feathers [...]. I immediately recognized Zula Pogorzelska, Kazimierz Krukowski, Władysław Lawiński, Konrad Tom, and Adolf Dymśka.

Zdzisław Kaliciński “O Starówce, Pradze i ciepokach”
[About the Old Town, Praga, and ciepoks]

[83]

Lucyna Messal, aktorka, tancerka, śpiewaczka

Lucyna Messal, actress, dancer, singer

[84]

Lucyna Messal, aktorka, tancerka, śpiewaczka

Lucyna Messal, actress, dancer, singer

[85]

Lucyna Messal, aktorka, tancerka, śpiewaczka

Lucyna Messal, actress, dancer, singer

W wąskiej gardzieli ulicznej – tłok pojazdów. [...] w głębi rozszerzającej się odtąd nieco Ordynackiej rozpała się przed nami łuna. To płoną różowawym blaskiem ogromne kule zawieszonych nad wejściem lamp łukowych. [...] zajeżdżamy przed cyrk.

Jadwiga Waydel-Dmochowska „Dawna Warszawa”

A traffic jam in the narrow street [...] farther on is the somewhat broader Ordynacka Street glowing with lights. The pinkish light is from enormous globes of electrical arc lamps hanging over the entrance. [...] we arrive in front of the circus.

Jadwiga Waydel-Dmochowska “Dawna Warszawa” [Old Warsaw]

[86]

Budynek cyrku
przy ul. Ordynackiej, przed 1908 r.

*Circus building
on Ordynacka Street, pre-1908*

Rozkwitały też w sezonie letnim teatrzyki ogródkowe: Tivoli na placu Zielonym, Eldorado na Długiej, Alhambra na Miodowej, Bellevue na Chmielnej i Nowy Świat, późniejszy Wodewil.

Artur Międzyrzecki „Warszawa Prusa i Gierymskiego”

Garden theaters also blossomed in the summer season – the Tivoli on Zielony [Green] Square, Eldorado on Długa [Long] Street, Alhambra on Miodowa [Honey] Street, Bellevue on Chmielna Street, and Nowy Świat [New World] Street, later the Vaudeville.

Artur Międzyrzecki “Warszawa Prusa i Gierymskiego” [The Warsaw of Prus and Gierymski]

Warszawa. Aleja Grójecka.

[87]

Aleja Grójecka, dwudziestolecie międzywojenne

*Aleja Grójecka [Avenue],
the twenty-year interwar period*

Warszawa.
Kościół św. Jakuba
na Grójeckiej

Fot. Dr. R. Wierusz

[88]

Perspektywa ul. Grójeckiej, w głębi wieża kościoła św. Jakuba, przed 1939 r.

Perspective view of Grójecka Street, St. Jacob's church tower in the background, pre-1939

[89]

Aleje Jerozolimskie, przed 1915 r.

Aleje Jerozolimskie, pre-1915

[90]
Aleje Jerozolimskie, po 1913 r.

Aleje Jerozolimskie, post-1913

Ma Paryż swoje Avenue des Champs Elysées – ma Warszawa swoje Aleje Ujazdowskie. Aleje! – To ulubione miejsce spacerów warszawian stanowiły w ciągu XIX wieku całe pasmo ogrodów z porzucanymi wśród nich willami i pałacami high-life'u warszawskiego.

Franciszek Galiński „Gawędy o Warszawie”

Paris has its Avenue des Champs Elysées – Warsaw has its Aleje Ujazdowskie. Those Aleje! The favorite place for strolls by Warsaw's inhabitants, a whole belt of gardens intermixed with the villas and palaces of Warsaw's high society in the 19th century.

Franciszek Galiński “Gawędy o Warszawie” [Tales of Warsaw]

Aleje Ujazdowskie [...] Z obu stron ciągnęły się rzędy willi i pałacyków otoczonych niewielkimi ogrodami, gdzieś wznosiły się domy czynszowe.

Jadwiga Waydel-Dmochowska „Dawna Warszawa”

The Aleje Ujazdowskie [...] There were rows of villas and palaces surrounded by small gardens, sometimes a tenement house, on both sides.

Jadwiga Waydel-Dmochowska “Dawna Warszawa” [Old Warsaw]

[91]

Aleje Ujazdowskie, przed 1915 r.

Aleje Ujazdowskie, pre-1915

[92]

Aleje Ujazdowskie, dwudziestolecie międzywojenne

Aleje Ujazdowskie, the twenty-year interwar period

[93]

Ulica Długa, po 1920 r.

Długa [Long] Street, post-1920

[94]

Ulica Leszno, po 1913 r.

Leszno Street, post-1913

[95]

Ulica Leszno, przed 1915 r.

Leszno Street, pre-1915

[96]

Ulica Marszałkowska, przed 1915 r.

Marszałkowska Street, pre-1915

[97]

Ulica Marszałkowska, po 1920 r.

Marszałkowska Street, post-1920

Warszawa. Marszałkowska.

[98]

Ulica Marszałkowska, dwudziestolecie międzywojenne

Marszałkowska Street, the twenty-year interwar period

[...] proszę wyjrzeć wieczorem na ulice Warszawy: na Nowy Świat, na Marszałkowską, na Chmielną. Co najświetniej błyszczy? Kina Majestic, kino Colosseum, kino Pan, kino Światowid, kino Atlantic. Gdzie najgęstszy tłok? Bramy kinoteatrów jak fantastyczne pieczary, usiane fotosami gwiazd – kipią od nerwowych tłumów.

Maria Kuncewiczowa „Dyżans warszawski”

[...] please look out on the streets of Warsaw in the evening: the Nowy Świat [New World], Marszałkowska Street, Chmielna Street. What shines the brightest? The Majestic Motion Picture Theater, the Colosseum Motion Picture Theater, the Pan Motion Picture Theater, the Światowid Motion Picture Theater, the Atlantic Motion Picture Theater. Where are the biggest crowds? The gates leading to the motion picture theaters, reminiscent of fantasy caverns, littered with posters of stars-brimming with nervous throngs.

Maria Kuncewiczowa “Dyżans warszawski” [The Warsaw coach]

[99]

Ulica Marszałkowska, w głębi fragment Dworca Kolei
Warszawsko-Wiedeńskiej, dwudziestolecie międzywojenne

*Marszałkowska Street, a fragment of the Warsaw-Vienna Railroad
Station in the background, the twenty-year interwar period*

[100]

Ulica Mazowiecka, przed 1905 r.

Mazowiecka Street, pre-1905

[101]

Ulica Miodowa, po 1920 r.

Miodowa Street, post-1920

[102]

Ulica Nowy Zjazd, po 1913 r.

Nowy Zjazd Street, post-1913

[103]

Ulica Rymarska, dwudziestolecie międzywojenne

Rymarska Street, the twenty-year interwar period

[104]

Ulica Złota, przed 1915 r.

Złota Street, pre-1915

[105]

Ulica Targowa, przed 1915 r.

Targowa Street, pre-1915

[106]

Ulica Wileńska, przed 1915 r.

Wileńska Street, pre-1915

[107]
Aleje Jerozolimskie, przed 1915 r.
Aleje Jerozolimskie, pre-1915

[108]
Plac Teatralny, około 1910 r.
Theater Square, ca. 1910

Warszawa. Plac Teatralny.

[109]

Plac Teatralny, dwudziestolecie międzywojenne

Theater Square, the twenty-year interwar period

Iluzjon Czary na Marszałkowskiej i dwa kinematografy – Oaza na placu Teatralnym i Trianon na Siennej – pokazywały Maxa Lindera i Astę Nielsen.

Janina Surynowa-Wyczółkowska „W cieniu koronkowej parasolki”

The Czary movie house on Marszałkowskiej Street and two motion picture theaters – the Oaza on Theater Square and Trianon on Sienna Street – played Max Linder i Asta Nielsen.

Janina Surynowa-Wyczółkowska “W cieniu koronkowej parasolki” [In the shadow of a lace umbrella]

[110]

Plac Teatralny, gmach Teatru
Wielkiego, lata 20. XX w.

*Theater Square, the Grand
Theater building, 1920s*

Plac przed Marywil, dotychczas zaniedbany, [...] nagle urósł do godności jednego z najpiękniejszych placów Warszawy, takich jak Saski, Krasińskich, plac przed kolumną Zygmunta, plac, gdzie krzyże złożone przed kościołem św. Aleksandra, czy Bankowy, które otoczone pałacami, latem ozdobione kwiatnikami, błyszcząły wśród warszawskich ulic jak klejnoty.

Karolina Beylin „Spotkali się w Warszawie”

The square in front of Marywil, unkempt till now, [...] suddenly arose to the rank of one of Warsaw's most beautiful squares, like the Saxon, Krasiński, the one where Sigismund's Column stands, where Golden Crosses guard St. Alexander's, or Bank Square, surrounded by palaces, decorated by flowers in the summer, it shines amidst Warsaw's streets like a jewel.

Karolina Beylin “Spotkali się w Warszawie” [They met in Warsaw]

The opera house.

Das Opern-Theater.

Establiśment teatrny.

Teatr Wielki.

Le grand théâtre.

[111]

Plac Teatralny, gmach Teatru Wielkiego,
przed 1908 r.

*Theater Square, the Grand Theater building,
pre-1908*

[112]

Plac Bankowy,
dwudziestolecie międzywojenne

*Bankowy Square,
the twenty-year interwar period*

Warszawa. Plac Bankowy.

[113]
Plac Napoleona [ob. pl. Powstańców
Warszawy], przed 1939 r.

*Napoleon Square [presently Warsaw
Insurgents Square], pre-1939*

[114]

Plac Napoleona, dwudziestolecie
międzywojenne

*Napoleon Square, the twenty-year
interwar period*

[115]

Plac Krasieńskich, widok od strony Ogrodu i pałacu Krasieńskich, przed 1915 r.

Krasieńskich Square, View from the Krasieńskich Garden and Palace, pre-1915

[116]

Plac marszałka Piłsudskiego podczas rewii, przed 1939 r.

Marshal Piłsudski Square during a review, pre-1939

WARSZAWA. Pl. Marszałka J. P. podczas rewii.
VARSOVIE. Place du Maréchal Piłsudski pendant une revue militaire.

[117]

Plac Wilsona, dwudziestolecie międzywojenne

Wilson Square, the twenty-year interwar period

[118]

Plac Napoleona [obecnie
plac Powstańców Warszawy], po 1920 r.*Napoleon Square [presently Warsaw
Insurgents Square], post-1920*

Kopernik z nieruchomym globusem w ręku, odwrócił się tyłem do słońca, które na dzień wychodziło spoza domu Karasia, wznosiło się nad Pałac Towarzystwa Przyjaciół Nauk i kryło się za domem Zamoyskich, jakby na przekór aforyzmowi: „Wstrzymał słońce, wzruszył ziemię”.

Bolesław Prus „Lalka”

Copernicus, with an unmoving globe in his hand, turned his back on the sun that rose for the day from behind the Karaś house, climbed up over Friends of Science Palace, to hide behind the Zamoyski house, as if in defiance of the aphorism: “He arrested the sun and moved the earth”.

Bolesław Prus “Lalka” [The doll]

[119]

Pałac Staszica, przebudowany w stylu bizantyjskim, przed 1908 r.

Staszic Palace, remodeled in the Byzantine style, pre-1908

[120]

Pałac Staszica, widok od Krakowskiego
Przedmieścia, przed 1929 r.

*Staszic Palace, view from
the Cracow Faubourg, pre-1929*

[121]

Ratusz na pl. Teatralnym [d. pałac
Jabłonowskich], po 4.VIII.1915 r.

*City Hall on Theater Square [formerly
the Jablonowski Palace], after August 4, 1915*

[122]

Widok placu przed Marywilem i pałacem Jabłonowskich, I poł. XIX w. [wg grafiki J. Dietricha], pocztówka wydana przed 1912 r.

View of the square in front of the Marywil building and the Jablonowski Palace, 1st half of the 19th century [based on a drawing by J. Dietrich], postcard published before 1912

[123]

Ratusz [d. pałac Jabłonowskich],
po 1902 r.

*City Hall [formerly the Jablonowski
Palace], post-1902*

[124]

Ratusz [d. Pałac Jabłonowskich], 1912 r.

City Hall [formerly the Jablonowski Palace], 1912

Warszawa — Pałac w Belwederze.
Varsovie — Palais au Belvédère.

Phot. J. Dufhal.

[125]

Belweder, lata dwudzieste

Belweder Palace, 1920s

[126]

Pałac w Wilanowie, przed 1904 r.

Wilanów Palace, pre-1904

[127]

Pałac w Wilanowie, po 1913 r.

Wilanów Palace, post-1913

[128]

Pałac Namiestnikowski, I poł. XIX w. [wg grafiki J. Dietricha], pocztówka wydana przed 1912 r.

Namiestnikowski Palace, 1st half of the 19th century [based on a drawing by J. Dietrich], postcard published before 1912

Warszawa. Pałac Rady Ministrów.

[129]

Pałac Rady Ministrów [d. Pałac Namiestnikowski], dwudziestolecie międzywojenne

Palace of the Council of Ministers [formerly the Namiestnikowski Palace], the twenty-year interwar period

[130]

Pałac Mostowskich, I poł. XIX w. [wg grafiki J. Dietricha], pocztówka wydana po 1912 r.

Mostowski Palace, 1st half of the 19th century, [based on a drawing by J. Dietrich], postcard published after 1912

[131]

Pałac Krasińskich, I poł. XIX w.
[wg grafiki J. Dietricha], pocztówka wydana po 1912 r.

Krasiński Palace, 1st half of the 19th century, [based on a drawing by J. Dietrich], postcard published after 1912

[132]
Pałac Krasińskich, 1902 r.
❧❧❧
Krasiński Palace, 1902

[133]
Pałac Paca, przed 1908 r.
❧❧❧
Pac Palace, pre-1908

[134]

Pałac Brühla, dwudziestolecie międzywojenne

Brühl Palace, the twenty-year interwar period

[135]

Pałac Ostrogskich, 1902 r.

Ostrogski Palace, 1902

[136]

Pomnik księcia Józefa Poniatowskiego
na placu Saskim, 1936 r.

*Prince Józef Poniatowski monument
on Saxon Square, 1936*

WARSZAWA. Pomnik księcia Józefa Poniatowskiego

WARSZAWA — Pomnik Poległych Peowiaków.

[137]

Pomnik Poległych Peowiaków na placu
Małachowskiego, dwudziestolecie
międzywojenne

*Fallen Polish Military Organization
Veterans monument on Małachowski
Square, the twenty-year interwar period*

WARSZAWA. Grób Nieznanego Żołnierza

[138]

Grób Nieznanego Żołnierza w kolumnadzie
pałacu Saskiego, 1936 r.

*Tomb of the Unknown Soldier in the colonnade
of the Saxon Palace, 1936*

Warszawa. Pomnik Dowborczyków
Varsovie. Monument des soldats du Gen. Dowbar

[139]

Pomnik Dowborczyków,
dwudziestolecie międzywojenne

*Dowborczyków monument,
the twenty-year interwar period*

[140]

Pomnik Edmunda House'a, po 1932 r.

Edmund House monument, post-1932

[141]

Pomnik Mikołaja Kopernika, po 1910 r.

Nicolaus Copernicus, post-1910

[142]

Kościół Kapucynów
przy ul. Miodowej, przed 1915 r.

*Capuchin church
on Miodowa Street, pre-1915*

[143]

Kościół Ewangelicki, przed 1908 r.

Lutheran church, pre-1908

[144]
Synagoga na ul. Tłomackie,
dwudziestolecie międzywojenne

*Synagogue on Tłomackie Street,
the twenty-year interwar period*

[145]

Kościół św. Jakuba przy ul. Grójeckiej,
dwudziestolecie międzywojenne

*Church of St. Jacob on Grójecka Street,
the twenty-year interwar period*

[146]

Sobór na placu Saskim, przed 1915 r.

*Eastern Orthodox church on Saxon Square,
pre-1915*

93

[147]

Cerkiew I Pułku Litewskiego Lejb-Gwardii
w parku Ujazdowskim przed 1915 r.

*1st Lejb-Guard Regiment Eastern Orthodox
church in the Ujazdowski Park, pre-1915*

[148]

Synagoga przy ul. Szerokiej na Pradze,
przed 1915 r.

*Synagogue on Szeroka Street in Praga,
pre-1915*

[149]

Gmach Banku Polskiego przy placu Bankowym,
I poł. XIX w. [wg grafiki J. Dietricha],
pocztówka wydana przed 1912 r.

*Polski Bank building on Bank Square, 1st half
of the 19th century [based on a drawing
by J. Dietrich], postcard published before 1912*

[150]

Dom Wydawniczy Spółki Gebethner i Wolff,
ul. Sienna róg ul. Zgoda, po 1915 r.

*Gebethner & Wolff Publishing House building,
corner of Sienna and Zgoda Streets, post-1915*

95

[151]

Mennica przy ul. Bielańskiej, I poł. XIX w. [wg grafiki
J. Dietricha], pocztówka wydana przed 1912 r.

*Mint on Bielańska Street, 1st half of the 19th century
[based on a drawing by J. Dietrich],
postcard published before 1912*

[152]
Gmach Sejmu,
dwudziestolecie międzywojenne

*Sejm [Parliamentary] Building,
the twenty-year interwar period*

[153]

Gmach Towarzystwa Sztuk Pięknych Zachęta,
dwudziestolecie międzywojenne

*Zachęta Fine Arts Society building,
the twenty-year interwar period*

[154]

Gmach Instytutu Politechnicznego
[Politechnika], przed 1908 r.

Polytechnic Institute building
[University of Technology], pre-1908

[155]

Gmach Biblioteki Uniwersytetu,
przed 1908 r.

University Library building,
pre-1908

[156]

Gmach Giełdy
przy ul. Królewskiej, przed 1908 r.

*Stock Exchange building
on Królewska Street, pre-1908*

[157]

Pasaż Simonsa, przed 1906 r.

The Simons Mall, pre-1906

[158]

Gimnazjum męskie przy ul. Zygmuntowskiej
na Pradze, przed 1912 r.

*Boys' High School on Zygmuntowska Street
in Praga, pre-1912*

99

[159]

Manifestacja patriotyczna
na Nowym Świecie, 5.XI.1905 r.

*Patriotic demonstration on Nowy Świat
[New World] Street, November 5, 1905*

[160]

Pochód na Nowym Świecie
z okazji rocznicy 3 Maja, 3.V.1916 r.

*May 3rd Constitution Parade down Nowy Świat
[New World] Street, May 3, 1916*

Beseler wydał już w listopadzie rozporządzenie o utworzeniu Tymczasowej Rady Stanu w Królestwie, rozporządzenie to ogłoszono jednak dopiero 6 grudnia, w kilka dni po wkroczeniu Legionów.

Jadwiga Waydel-Dmochowska „Dawna Warszawa”

It was already in November that Beseler issued a directive regarding the establishing of an Interim Council of State in the Kingdom, the directive was not announced until December 6, however, several days after the entry of the Legions.

Jadwiga Waydel-Dmochowska “Dawna Warszawa” [Old Warsaw]

[161]

Most Kierbedzia w dniach
Przewrotu Majowego, 1926 r.

*Kierbedź Bridge during the days
of the May Coup, 1926*

W wielkie zaś uroczystości narodowe i kościelne co starsi obywatele [...] z balkonu patrzyli na defiladę symbolów i hierarchii. Pierwszego maja czerwone sztandary niosły się nad brukami [...] orkiestry związków zawodowych grzmiały na przemian „Międzynarodówkę” i „Cześć wam panowie magnaci”, [...] w dwa dni później, w rocznicę konstytucji, widzieć mogłeś ułańskie proporce [...].

Maria Kuncewiczowa „Dylichans warszawski”

It was during national and church ceremonies that the elders [...] watched the parade of symbols and hierarchs from balconies. On May 1st, red banners were carried over the paved streets [...] trade union orchestras bellowed the “Internationale” and “Bye Gentlemen Magnates”, [...] then, two days later, on the anniversary of the constitution, it was possible to see uhlan standards [...].

Maria Kuncewiczowa “Dylichans warszawski” [The Warsaw coach]

[162]

Strona tytułowa „Głosu Stolicy”
z informacją o otwarciu Rady Stanu, 25.I.1917 r.

Front page of the “Głos Stolicy” [Voice of the Capital] with information on the opening of the Council of State, January 25, 1917

[163]

Strona tytułowa „Kuriera Warszawskiego”
(3 Maja 1791-1916), 17.V.1916 r.

Front page of the “Kurier Warszawski” [Warsaw Courier] (May 3, 1791-1916), May 17, 1916

[164]

Most Kierbedzia, przed 1914 r.

Kierbedź Bridge, pre-1914

[165]

Most Kierbedzia, widok na stronę praską,
przed 1914 r.

*Kierbedź Bridge, view of the Praga side,
pre-1914*

[166]

Handel owocami z galar
przy nabrzeżu Wisły, po 1910 r.

*Trading in fruit from galleys
on the Vistula embankment, post-1910*

Tuż koło przystani, między mostem Kierbedzia a słynną gospodą „Pod Retmanem”, naprzeciw wieży pomiarów wody, przybijały do brzegu galary z warzywami i owocami. Galarki siedzące w łodzi pełnej jabłek, gruszek, główek kapusty czy pęczków marchwi, z taką samą celebracją odważały pud, dziesięć funtów, jak i pół funta jabłek.

Stanisław Kaliciński „O Starówce, Pradze i ciepokach”

Just next to the quays, between the Kierbedź Bridge and the famous “Under the Raftsman” tavern, across from the water measuring tower, that is where galleys with vegetables and fruits docked. The galley hands sat in their boats full of apples and pears, cabbage heads, and bunches of carrots, uniformly celebrating the weighing of a pfund, ten pounds, or sixteen ounces of apples.

Zdzisław Kaliciński “O Starówce, Pradze i ciepokach” [About the Old Town, Praga, and ciepoks]

[167]

Most Poniatowskiego,
dwudziestolecie międzywojenne

*Poniatowski Bridge,
the twenty-year interwar period*

105

[168]

Most Poniatowskiego,
dwudziestolecie międzywojenne

*Poniatowski Bridge,
the twenty-year interwar period*

[169]

Most kolejowy,
dwudziestolecie międzywojenne

*Railroad Bridge,
the twenty-year interwar period*

[170]

Wiadukt nad ul. Karową, przed 1915 r.

Viaduct on Karowa Street, pre-1915

[171]

„Pozdrowienie z Warszawy”, przed 1939 r.

“Greeting from Warsaw”, pre-1939

[172]

„Pozdrowienia z Warszawy”, przed 1939 r.

“Greetings from Warsaw”, pre-1939

[173]
„Pozdrowienie z Warszawy”, przed 1939 r.

“Greeting from Warsaw”, pre-1939

[174]

„Pozdrowienie z Warszawy”, przed 1939 r.

“Greeting from Warsaw”, pre-1939

[175]

„Pozdrowienie z Warszawy”, przed 1939 r.

“Greeting from Warsaw”, pre-1939

[176]

„Pozdrowienie z Warszawy”, przed 1939 r.

“Greeting from Warsaw”, pre-1939

Publikacja towarzyszy wystawie „Pozdrowienia z Warszawy”,
przygotowanej dzięki wsparciu finansowemu Miasta Stołecznego Warszawy i Pekao Development

*This is a companion publication to the “Greetings from Warsaw” exhibit
prepared thanks to the financial support of the City of Warsaw and Pekao Development*

PEKAO DEVELOPMENT

111

Kurator wystawy / *Exhibit curator* – Małgorzata Sikorska

Scenariusz wystawy / *Exhibit scenario* – Małgorzata Sikorska

Projekt graficzny publikacji / *Publication graphic design* – Lena Maminajszwili / **masz**

Tłumaczenie / *Translation* – Ryszard E.L.Nawrocki

Korekta / *Copy editor* – Jolanta Lewińska

Przygotowanie do druku i druk publikacji / *Setup and printing* – Studio Reklamy i Wydawnictw **masz**